

ฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น

กองการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม
องค์การบริหารส่วนตำบลเกาะปันหยี
อำเภอเมืองพังงา จังหวัดพังงา

คำนำ

ปราชญ์ชาวบ้านหรือนักคิดท้องถิ่น หรือครูภูมิปัญญาไทยแล้วแต่จะเรียกกัน จะมีมากมายในหลายด้าน แล้วแต่งานที่ท่านปฏิบัติจนบังเกิดผล เป็นผู้มีวิถีชีวิตที่ผูกพันกับธรรมชาติ มีความคิดเข้าระบบ ชอบค้นหาความจริง ช่างสังเกตและนำสิ่งที่พบเห็นมาเรียนรู้โดยการปฏิบัติจริง สามารถสรุปเป็นบทเรียนได้ฐานข้อมูล ภูมิปัญญาท้องถิ่น หรือข้อมูลปราชญ์ท้องถิ่นเล่มนี้ จัดทำขึ้นเพื่อเป็นฐานข้อมูลการดำเนินงานและการส่งเสริม ภูมิปัญญาท้องถิ่น การบำรุงรักษาศิลปะ จารีตประเพณีวัฒนธรรมอันดีงามในองค์การบริหารส่วนตำบลเกาะปันหยี ให้คงอยู่ในท้องถิ่น และสืบสานแก่คนรุ่นหลังต่อไป

กองการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม
องค์การบริหารส่วนตำบลเกาะปันหยี
อำเภอเมืองพังงา จังหวัดพังงา

สารบัญ

เรื่อง

หน้า

ความหมายของภูมิปัญญาท้องถิ่น

ฐานข้อมูลปัญญาท้องถิ่น

- ด้านเกษตรกรรม
- ด้านอุตสาหกรรมและหัตถกรรม
- ด้านแพทย์แผนไทย
- ด้านโภชนาการ
- ด้านศิลปะ วัฒนธรรม

ความหมายของภูมิปัญญาท้องถิ่น

*****

ภูมิปัญญาท้องถิ่น เช่น พื้นความรู้ความสามารถที่ผ่านกระบวนการคิดโดยใช้สติปัญญาของคน ในท้องถิ่นมีการเรียนรู้และถ่ายทอดจากรุ่นหนึ่งไปสู่อีกรุ่นหนึ่งจนเกิดผลดีงาม มีคุณค่า มีประโยชน์ สามารถ นำไปใช้ในการแก้ปัญหาการพัฒนาคุณภาพชีวิต ตลอดจนใช้เป็นแนวทางในการดำรงชีวิตให้สอดคล้องกับสภาพ สังคมที่เปลี่ยนแปลงไปในแต่ละยุคสมัย

ภูมิปัญญาท้องถิ่น ได้แก่

๑. **ด้านเกษตรกรรม** คือ ภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับการกสิกรรม/การปศุสัตว์ /การประมง/การป่าไม้ เช่น การทำเกษตรแบบผสมผสาน เกษตรทฤษฎีใหม่ เป็นต้น

๒. **ด้านหัตถกรรม** คือ ภูมิปัญญาท้องถิ่น ในงานฝีมือหรืองานช่างที่ทำ ด้วยมือและอุปกรณ์อย่างง่าย โดยไม่ใช้เครื่องจักรเป็นองค์ประกอบหลักในการผลิต เช่น จักสาน งานแกะหนังตะลุง งานทอผ้าด้วยมือ งานเย็บปักถักร้อย งานทอ หวี โขน เป็นต้น

๓. **ด้านอุตสาหกรรม** คือ ภูมิปัญญาท้องถิ่นในงานที่ใช้ทุน แรงงาน และเครื่องจักรเป็นองค์ประกอบหลักในการผลิต โดยมีเป้าหมายการผลิตสิ่งของเป็นจำนวนมากเพื่อการค้า และรวมถึงงานด้านบริการ เช่น การทำเครื่องเรือนจากไม้แปรรูป (โต๊ะ/ตู้) การแปรรูปสิ่งต่างๆ จากยางพารา

๔. **ด้านการแพทย์แผนไทย** คือ ภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับการดูแลรักษาสุขภาพแบบพื้นบ้าน เช่น การหัตถเวชกรรมไทย (การนวดไทย/การนวดประคบสมุนไพร) การใช้สมุนไพรในการรักษาโรค การผดุงครรภ์ พื้นบ้านโดยหมอตำแยชาวไทยมุสลิม (โต๊ะบีแดด) เป็นต้น

๕. **ด้านศิลปกรรม** คือ ภูมิปัญญาท้องถิ่น ในการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะสาขาต่างๆ เช่น จิตรกรรม ประติมากรรม นาฏศิลป์ ดนตรี ทัศนศิลป์ การละเล่นพื้นบ้านและการนันทนาการ เช่น การขับร้องเพลงอีแซว ลำตัด ลิเก หมอลำ โนรา เป็นต้น

๖. **ด้านโภชนาการ** คือ ภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับความสามารถในการเลือกสรร ประดิษฐ์ และปรุงแต่งอาหารและยาได้เหมาะสมกับความต้องการของร่างกายในสภาวะการณ์ต่าง ๆ ตลอดจนผลิตเป็น สินค้าและบริการส่งออกที่ได้รับความนิยมแพร่หลายมาก รวมถึงการขยายคุณค่าเพิ่มของทรัพยากรด้วย

ฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น

*****

๑. ด้านโภชนาการ

๑.๑

ชื่อ - สกุล	นายอับดุลยามีห์ เต็นมาลัย	
ชื่อที่อยู่	๓๘/๓ หมู่ที่ ๔ ตำบลเกาะปันหยี อำเภอเมืองพังงา ๘๒๐๐๐	
ความสามารถ	การทำกะปิ	

๒. การแพทย์แผนไทย

๒.๑

ชื่อ - สกุล	นางสาวเสี๊ยะ กาหลง	
ชื่อที่อยู่	๘ หมู่ที่ ๑ ตำบลเกาะปันหยี อำเภอเมืองพังงา ๘๒๐๐๐	
ความสามารถ	นวดแผนไทย	

๓. การโภชนาการ

๓.๑

ชื่อ - สกุล	นางสาวรัตนา สาริกา	
ชื่อที่อยู่	๑๒/๔ หมู่ที่ ๔ ตำบลเกาะป็นหยี อำเภอเมืองพังงา ๘๒๐๐๐	
ความสามารถ	การทำขนมไทย	

๔. ด้านศิลปกรรม

๔.๑

ชื่อ - สกุล	นางสาวเจษยา พิทักษ์
ชื่อที่อยู่	๑๕/๒ หมู่ที่ ๓ ตำบลเกาะปันหยี อำเภอเมืองพังงา ๘๒๐๐๐
ความสามารถ	การจักกรสาน

๕. ด้านศิลปกรรม

๕.๑

ชื่อ - สกุล	นายอิทธิชัย ภิญโญ	
ชื่อที่อยู่	๓๒ หมู่ที่ ๔ ตำบลเกาะปันหยี อำเภอเมืองพังงา ๘๒๐๐๐	
ความสามารถ	การประมงพื้นบ้าน	

๖. ด้านศิลปกรรม

๖.๑

ชื่อ - สกุล	นายห้าหลี่ กงสิน	
ชื่อที่อยู่	๔๖/๑ หมู่ ๓ (เกาะไม้ไผ่) ตำบลเกาะปันหยี อำเภอเมือง จังหวัดพังงา	
ความสามารถ	การทำเรือหัวโทง	

บทสรุป

ภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นรากฐานสำคัญของการดำรงชีวิตของชุมชนท้องถิ่น ทั้งนี้เพราะว่าภูมิปัญญาท้องถิ่น เป็นสรรพวิชาความรู้ที่ชุมชนใช้แก้ปัญหาหรือจรรโลงชีวิตของเขาไม่ว่าจะเป็นความรู้ที่มี การสั่งสม มีการประยุกต์ใช้มายาวนานหรือชุมชนรับมาจากภายนอก ล้วนแต่เป็น ความรู้ที่ผ่านการ พิสูจน์ว่าเข้ากันได้ กับวิถีชีวิตด้านอื่น ๆ ของชุมชนท้องถิ่น ภูมิปัญญาท้องถิ่นยังเป็นความรู้สาธารณะที่ คนส่วนใหญ่สามารถ นำไปใช้ได้ หากภูมิปัญญาท้องถิ่นจะสามารถดำรงอยู่ได้ยาวนาน จำเป็นต้องมี ศักยภาพในการปรับเปลี่ยน ให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมหรือบริบทที่เปลี่ยนแปลงไปในการนำภูมิ ปัญญาท้องถิ่นมาใช้จะต้องมีภูมิคุ้มกัน ทางปัญญาของตนเอง คือ การพัฒนาคนในชุมชนท้องถิ่นให้มี อิสระภาพทางการคิด มีความเป็นตัวของตัวเอง สามารถวิเคราะห์ พัฒนาแบบใหม่ วิเคราะห์จุดอ่อน จุด แข็งของภูมิปัญญาของตนเองและสิ่งที่น่าสนใจจากภายนอก เพื่อเลือกประยุกต์ใช้อย่างชาญฉลาดและมี การปรับใช้ให้เหมาะสมกับสถานการณ์ปัจจุบัน น่าจะเป็น หนทางหนึ่ง ที่ช่วยให้ชุมชนท้องถิ่นอยู่รอด อย่างยั่งยืนทั้งปัจจุบันและอนาคต